

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Español

Materia	Lingua e literatura: Español			
Código	O05G120V01603			
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Acuña Ferreira, Antonia Virginia			
Profesorado	Acuña Ferreira, Antonia Virginia			
Correo-e	virginia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Pretendemos que o alumnado adquira unha boa competencia lingüística e literaria do español e para alcanzar este obxectivo traballaremos as destrezas que entran en xogo no proceso comunicativo: a capacidade lectora, a expresión oral, a expresión escrita e a análise e interpretación de textos orais e escritos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
B2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro
B3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
B4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
B5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuír á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
B10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
C5	Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseados na aprendizaxe de competencias
C8	Coñecer os fundamentos da Educación Primaria
C10	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e legislativos da actividade educativa
C11	Coñecer os procesos de interacción e comunicación no aula

C13	Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais
C14	Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática
C15	Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturales
C16	Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe no aula
C17	Coñecer e aplicar experiencias innovadoras en Educación Primaria
C30	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover a adquisición de competencias básicas nos estudantes
C37	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
C43	Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación
C44	Adquirir formación literaria e coñecer a literatura infantil
C45	Coñecer o currículo escolar das linguas e a literatura
C46	Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma correspondente
C47	Coñecer o proceso de aprendizaxe da linguaxe escrita e o seu ensino
C48	Fomentar a lectura e animar a escribir
C49	Coñecer as dificultades para a aprendizaxe das linguas oficiais de estudantes doutras linguas
C50	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües
C51	Expresarse, oralmente e por escrito nunha lingua estranxeira
C52	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes
C53	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde as artes
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita na lingua materna
D9	Traballo en equipo
D14	Razoamento crítico
D15	Compromiso ético
D16	Aprendizaxe autónoma
D18	Creatividade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e da comunicación.	A1	B3	C11	D1
	A2	B5	C15	D3
	A5	B11	C43	
			C46	
			C47	
			C48	
			C49	
			C50	
Coñecer o currículo escolar da lingua española e da súa literatura.	A1	B1	C5	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D16
			C17	D18
			C30	
			C37	
			C43	
			C44	
			C45	
			C48	
			C53	
Adquirir coñecementos referidos aos procedementos de ensinanza-aprendizaxe da lingua española como medio de comunicación.	A1	B1	C5	D1
	A2	B2	C8	D3
	A3	B3	C11	D14
	A4	B4	C15	D16
	A5	B10	C16	
		B11	C17	
			C30	
			C37	
			C47	
			C49	
			C50	
			C52	

Saber aplicar estratexias didácticas para mellorar o proceso de desenvolvemento das habilidades lingüísticas de expresión e comprensión oral.	A1 A2 A3 A5	B1 B3 B11	C5 C8 C11 C43 C46 C49 C51 C53	D1 D2 D3 D14 D16
Coñecer o proceso de aprendizaxe da lingua escrita e da súa ensinanza.	A1 A2 A3 A5	B1 B3 B10	C5 C8 C11 C45 C46 C47 C48 C49 C50	D1 D2 D3 D14 D16
Desenvolver estratexias didácticas para a comprensión do texto escrito e promover a creatividade.	A1 A2 A3 A5	B1 B10 B11	C5 C14 C16 C30 C37 C43 C47 C52 C53	D1 D2 D3 D14 D16 D18
Coñecer e empregar adecuadamente recursos para fomentar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal.	A1 A2 A3 A5	B1 B3 B10 B11	C5 C8 C11 C14 C15 C16 C17 C45 C46 C48	D1 D3 D16
Desenvolver e avaliar contidos do currículo empregando recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B10	C5 C8 C13 C14 C16 C17 C30 C37 C43	D1 D9 D14 D15 D16

Contidos

Tema	
1. O currículo escolar á luz dos principios básicos da linguaxe e da comunicación.	1.1. O ensino de linguas: o enfoque tradicional. A influencia do estruturalismo e o xenerativismo. 1.2. O estudo do uso lingüístico e a comunicación. 1.3. O ensino de linguas na actualidade: o enfoque comunicativo. 1.4. O concepto de competencia comunicativa. 1.5. Do ensino da literatura á educación literaria. 1.6. O currículo de Educación Primaria.
2. Unidade e variedade do español: estándar, sociolectos e rexistros.	2.1. A diversidade lingüística no currículo de Educación Primaria. 2.2. Unidade do español: o estándar. O concepto de lingua estándar. 2.3. O estudo da diversidade dialectal das linguas. Dialectoloxía e Sociolingüística. 2.4. A diversidade lingüística en España. Socioloxía da linguaxe. 2.5. A variación diastrática: os dialectos sociais ou sociolectos. 2.6. As actitudes sociais ante as linguas e as variedades lingüísticas. O papel da escola. 2.7. A variación diafásica: os rexistros.

3. O uso da lingua en contexto. Pragmática e conversación.	3.1. Introducción. A relación da Pragmática e a Análise conversacional co currículo de Educación Primaria. 3.2. ¿Que é a Pragmática? 3.3. Conceptos básicos en Pragmática. 3.4. A teoría dos actos de fala e da cortesía. 3.5. O principio de cooperación *conversacional. 3.6. A Análise conversacional e as habilidades conversacionais. 3.7. Outras formas de comunicación oral. 3.8. Elementos non verbais da comunicación oral.
4. Interpretación e construción de textos desde o español, sobre todo de textos dos medios de comunicación social, do ámbito académico e da produción literaria	4.1. Introducción. A Lingüística do texto e o concepto de texto. Sobre os termos texto e discurso. 4.2. ¿Que significa saber escribir? 4.3. Os procesos de escritura. 4.4. Propiedades básicas dos textos: adecuación, coherencia e cohesión textual. 4.5. Xéneros e modalidades textuais: narración, descrición, exposición e argumentación.
5. Literatura, cultura, tradición, innovación.	5.1. Xéneros narrativos da literatura infantil. 5.1.1. Concepto de literatura infantil. 5.1.2. Os xéneros narrativos tradicionais e a narrativa de autor. Literatura infantil e oralidade. 5.1.3. Os relatos tradicionais: contos populares, fábulas e lendas. 5.1.4. O conto de autor. Características narrativas e temas comúns.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas de forma autónoma	14	20	34
Presentación	2	7.5	9.5
Traballo tutelado	8.5	35	43.5
Lección maxistral	26	26	52
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	9	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización de actividades de diversa índole, individualmente ou en grupo, para a aplicación práctica dos contidos explicados nas clases maxistras e a mellora da competencia escrita e lectora: lecturas e documentación sobre o traballo a realizar, análise e redacción de textos, elaboración de propostas didácticas a partir dos contidos ou conceptos explicados, resumos de lecturas, exercicios, etc.
Presentación	Exposición oral sobre o proceso de preparación e/ou os resultados do traballo tutelado, para mellorar as habilidades de comunicación oral.
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo en grupo sobre contidos da materia para mellorar as competencias na redacción de textos académicos.
Lección maxistral	Clases maxistras sobre os contidos da materia. Potenciarase a participación activa do alumnado mediante a formulación de preguntas e a proposta de debates.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Titorías de apoio para a realización das actividades de aplicación práctica dos contidos da materia, especialmente das que se terán en conta para a avaliación.
Traballo tutelado	Estas titorías servirán para orientar ao alumnado sobre o tipo de traballo que desexe realizar, facer un seguimento da súa elaboración e da preparación das exposicións orais.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Resolución de problemas de forma autónoma	Valoración da realización de actividades de aplicación práctica de cuestións teóricas relacionadas coa materia e/ou de redacción.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B10 B11	C5 C13 C16 C17 C30 C37 C46 C48 C52	D1 D2 D3 D9 D14 D15 D16 D18
Presentación	Valoración da exposición sobre a elaboración do traballo en grupo, prestando especial atención ás habilidades de expresión e comunicación oral.	10	A2 A3 A4 A5	B10 B11	C11 C13 C43 C46	D1 D2 D3 D9 D14 D15 D16 D18
Traballo tutelado	Valoración da calidade do traballo académico realizado por grupos sobre contidos da materia.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B10 B11	C5 C8 C10 C11 C13 C14 C15 C16 C17 C30 C46 C48 C50 C51 C52 C53	D1 D2 D3 D9 D14 D15 D18
Lección maxistral	Participación activa do alumnado nas sesións expositivas sobre os contidos da materia.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B4 B5	C5 C8 C10 C11 C13 C14 C15 C43 C44 C45 C46 C47 C48 C49 C50 C52 C53	D1 D3 D14 D15 D16 D18
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoración das respostas a preguntas e/ou exercicios de desenvolvemento sobre contidos da materia.	30	A1 A3 A4		C5 C8 C10 C11 C15 C43 C44 C45 C46 C47 C49 C50 C53	D1 D2 D3 D14 D16 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

É obrigatoria a asistencia polo menos ao 80% das clases, tanto teóricas como prácticas, e a realización e entrega de todas as actividades puntuables que formen parte do sistema de avaliación. A falta de cumprimento desta porcentaxe de

asistencia e/ou da realización ou entrega dalgunha destas actividades conleva unha avaliación distinta, baseada exclusivamente na realización do exame final, que neste caso suporá, polo tanto, un 100% da cualificación. No caso de non poder asistir ás clases (por traballo, enfermidade, incompatibilidade de horarios...), contactar co/coa docente o antes posible.

Para a superación do traballo tutelado e do exame de preguntas de desenvolvemento deberase obter polo menos a metade da cualificación máxima establecida. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, por tanto, como aprobadas nese curso académico.

A realización dalgunhas actividades poderá plantexarse mediante a aplicación de técnicas de Aprendizaxe cooperativa e ser avaliadas en parte tendo en conta as competencias demostradas para o traballo en equipo, de acordo con esta metodoloxía.

AVISO: a detección de plaxio nalgunha das tarefas ou traballos propostos suporá a perda do dereito á avaliación continua. As datas dos exames poderanse consultar na web da Facultade de Educación e Traballo Social.

2ª CONVOCATORIA

O alumnado deberá repetir exclusivamente os traballos e/ou probas de avaliación que non fosen superadas na 1ª convocatoria.

OBSERVACIÓNS

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Briz, Antonio y Albelda, Marta, **Saber hablar**, 6ª, Aguilar/Instituto Cervantes, 2020

Cassany, Daniel et al., **Enseñar lengua**, Graó, 2003

Ceballos Viro, I., **Iniciación literaria en Educación Infantil**, UNIR, 2013

Fuentes Rodríguez, C., **Guía práctica de escritura y redacción**, Espasa/Instituto Cervantes, 2020

Muñoz-Basols, Javier, Moreno, Nina, Taboada, Inma y Lacorte, Manel, **Introducción a la lingüística hispánica actual: teoría y práctica**, Routledge, 2017

Sanz, G., **Comunicación efectiva en el aula. Técnicas de expresión oral para docentes**, Graó, 2014

Yule, George, **El lenguaje**, Akal, 2007

Bibliografía Complementaria

Abascal, Mª Dolores, **La teoría de la oralidad**, Universidad de Málaga, 2004

Alonso Galeano, Arturo, **Enseñar literatura: entre el asombro, la experiencia y la formación**, 2018

Briz, Antonio, **"Lo coloquial y lo formal. El eje de la variedad lingüística"**, 2007

Calsamiglia, H. y Tusón, A., **Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso**, 2ª, Ariel, 2007

Capdevila, Carles, **Educar mejor. Once conversaciones para acompañar a familias y maestros**, Arcàdia, 2016

Cerrillo Torremocha, Pedro César, **La animación a la lectura desde las edades tempranas**, Biblioteca Virtual Universal, 2007

Cortés Rodríguez, L., **Cómo hacer una exposición oral**, Arco-Libros, 2018

Díez, Antonio y Clemente, Vicente, **Didáctica de la lengua y la literatura para los estudiantes para maestro/a: Saberes previos y reflexión didáctica**, Octaedro, 2017

Escribano, Asunción, **Comentario de textos interpretativos y de opinión**, Arco-Libros, 2008a

Escribano, Asunción, **Comentario de textos informativos**, Arco-Libros, 2008b

Fernández Martín, Patricia, **Didáctica de la Lengua Española en Educación Primaria**, Paraninfo, 2019

Fidalgo Redondo, Raquel et al., **Cómo enseñar composición escrita en el aula: un modelo de instrucción cognitivo-estratégico y autorregulado**, Aula Abierta, 2009

Fundación Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, **Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes**, <http://www.cervantesvirtual.com/>, 2018

Fundación del español urgente, **Fundéu BBVA**, www.fundeu.es, 2018

Guerrero Ruiz, Pedro & Mª Teresa Caro (coords.), **Didáctica de la lengua y educación literaria**, Pirámide, 2015

Instituto Cervantes, **Las 500 dudas más frecuentes del español**, Espasa Libros, 2013

Jiménez Fernández, Concepción M., **Didáctica de la literatura en Educación Primaria**, UNIR, 2015

Lomas, Carlos (coord.), **Fundamentos para una enseñanza comunicativa del lenguaje**, Graó, 2015

Loureda Lamas, Óscar, **Nuevas perspectivas para el análisis del texto**, Universidad de Murcia, 2010

Martín Vegas, Rosa Ana, **Recursos didácticos en lengua y literatura**, Síntesis, 2015

Martín Vegas, Rosa Ana, **Desarrollo de la competencia lingüística y literaria en la educación primaria**, Síntesis, 2018

Mata Anaya, Juan et al. (eds.), **Didáctica de la lengua y la literatura**, Pirámide, 2015

Mendoza Fillola, Antonio (coord.), **Didáctica de la lengua y la literatura para primaria**, Prentice Hall, 2003

Mendoza Fillola, Antonio, **Función de la literatura infantil y juvenil en la formación de la competencia literaria**, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2008

Nisbet, J. y J. Shucksmith, **Estrategias de aprendizaje**, 4ª, Santillana, 1994

Ong, Walter, **Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra**, 2ª, Fondo de Cultura Económica, 2016

Palou, Juli, Bosch, Carmina y Carreras, Montserrat (coords.), **La lengua oral en la escuela. 10 experiencias didácticas**, Graó, 2005

Real Academia Española, **Enclave RAE**, <https://enclave.rae.es/>, 2019

Rienda, José, **Claves de la composición escrita**, Pirámide, 2015

Sánchez Abchi, Verónica et al., **Producción escrita y dificultades de aprendizaje**, Graó, 2013

Sánchez Lobato, Jesús (coord.), **Saber escribir**, Aguilar/instituto Cervantes, 2006

Tascón, Mario (dir.), **Escribir en Internet. Guía para los nuevos medios y las redes sociales**, Galaxia Gutemberg / Fundéu BBVA., 2012

VVAA, **Hablar en clase. Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar**, Graó, 2005

Yubero Jiménez, Santiago et al (coords.), **Las bibliotecas en la formación del hábito lector**, Universidad de Castilla-La Mancha, 2015

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingua española/P02G120V01303

Outros comentarios

Esta materia forma parte dunha Facultade comprometida coa sustentabilidade do medio ambiente e das persoas. De acordo con esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas baseadas en materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).